

A hiteles papság, avagy mikor kell egy lelkész megszólaljon, és mit kell kimondania¹

Óvakodjatok a hamis prófétáktól, akik juhok ruhájában jönnek hozzátok, de belül ragadozó farkasok. Gyümölcszeikről ismeritek meg őket. Tüskebokorról szednek-e szőlőt, vagy bogáncskóróról fügét? (Mt 7,15)

Kedves lelkésztársaim, ünneplő testvéreim!

Magasztos ez a mai nap és egyedi. Felszentelünk tizenhat lelkészt, más szavakkal: összekötjük az isteni és az emberi szeretetet, s e különleges töltetű szeretet erejével átöleljük a mulandó és az örökkévaló világot. Ebben a nagy ölelésben a lelkiismeret lencséje alá tesszük a lelkészi életet és a szolgálatot, ami a mi felfogásunk szerint egymást kiegészíti és egymást gazdagítja. Nincsen lelkészi élet és lelkészi szolgálat külön-külön. A kettő szerves egységet alkot, és aki ezt nem fogadja el, az a felszentelendő lelkész – egy kicsit durva fogalmazással – még kimehet e templomból, és leteheti a palástot.

Nincs visszataszítóbb, mint egy ál-lelkész, aki báránybőrbe öltözött farkas, hamis próféta, tüskebokor szőlője, bogáncskóró fügéje.

Keressük a tiszta utakat, a hazugság és álság nélküli beszédet, az ingadozás nélküli hitet, a cselekedetekből kiolvasható vallást. Az igaz próféta, az igaz lelkész mindenekelőtt igaz hívő ember.

Nyafogás és kicsinyhitűség nélkül mondom: a lelkészi szolgálat, a lelkészi élet nehéz. Egyfajta vigasz, hogy a mi unitárius hagyományaink szerint mindig is az volt.

Sárdi Sámuel 1847-ben egy szentelési beszédben a következőképpen foglalja össze a lelkészi hivatás nehézségeinek okait: *Ami másban szállkának, az a papban gerendának nézetik, ami másban pirongatást is alig érdemel, az a papra a közvélemény átkának mennykövét sújtja.* Ha hasonlatokat keresünk, melyben a lelkészi hivatás minőségét akarjuk tetten érni, akkor azt mondhatjuk, hogy a lelkészi hivatás a gyermekneveléshez hasonlítható. A gondos szülő az ő gyermekét félti, tanítja, védi, elviseli, kiszolgálja, és megpróbálja befolyásolni. Mindenekelőtt azonban szereti, feltétel nélküli szeretettel. A jó lelkész is szereti híveit, szembe-

¹ Elhangzott 2011. december 3-án a székelykeresztúri lelkésszentelő zsinaton.

néz tévelygéseikkel és hálátlanságukkal. Megpróbálja őket befolyásolni, jobb esetben hitre vezetni, de mindenekelőtt és mindenekfölött szereti őket, feltétel nélkül, mint szülő a gyermekeit.

Milyen egyszerű volna, ha be tudnánk tartani azt, amit az ókori filozófus, Szókratész így fogalmazott meg: aki megismeri a jót, csak a jót cselekszi. Vagyis csak tudatlanságból, akarat nélkül tesz az ember rosszat. A mindennapi életben azonban a rossz beömlik életünkbe, eláraszt minket. A mindennapi életben a hamis próféták körbevesznek, és megpróbálnak hálójukba keríteni. Örökös küzdelem folyik a jó és a rossz, az erkölcsös és az erkölcstelen között.

Az ember azonban csak úgy tud erkölcsileg emelkedni, ha érzelmileg kiegyensúlyozott. Egy fájdalmakkal keserített, szeretettől megfosztott gyermektől hiú ábránd azt várni, hogy lelkileg egészséges, vagyis erkölcsös felnőtté váljon.

A mi unitárius vallásunk azért nehéz vallás, mert nemcsak hitre buzdítja az embereket, hanem erkölcsös életre és egyéni felelősségre is. Az unitárius ember nem mondhatja azt, hogy valaki helyettem majd felelősséget vállal, egy égi közbenjáró, egy szentté vált ember. Nem, az unitárius hívő maga kell, hogy bűnhődjön és bűnbocsánatot kérjen, és maga kell, hogy megbánja tévedéseit. Egyfajta rendszeres leleplezésnek vagyunk kitéve, a tévedéseinkért és bűneinkért nekünk kell vállalni a felelősséget. Szeret minket az Isten, éppen ezért kéri, hogy ne vétkezzünk, de ha mégis megtesszük, a bűnbocsánatot mi kell, hogy kieszközöljük, nem más.

Az unitárius hívő ember ugyanakkor hisz a csodákban. Csodák ugyanis léteznek, mert Isten időnként meglep minket olyan ajándékokkal, melyeket nem érdem és jutalom szerint osztogat nekünk, hanem feltétel nélküli szeretete által. Csodákba botlunk nap, mint nap, és mi magunk is megtapasztalhatjuk a csodát, az Istentől származó váratlan és meg nem érdemelt testi-lelki jót, de ennek a hitnek az is része, hogy a bűn nem ruházható át senki másra. A bűn nem eredendő. Mi kreáljuk.

Isten különleges gondviselése, hogy a mi unitárius egyházunk, mint intézmény, létrejött. Nem lett belőle világ egyház, egyrészt, mert sokan ellenségesen viszonyultak hozzá, másrészt, mert nem mertünk bizonyosságot tenni vallásunkról. Hajdanán, 1567-ben *Rövid magyarázat* című művében Dávid Ferenc a mai helyzethez hasonló hangulatot, lelki állapotot írt le, amikor azt állította, hogy az emberek belefáradtak a sok babiloni zűrzavarba, és véget akarnak vetni a sok hitbeli tévelygésnek.

Kedves felszentelendő lelkésztársaim! Dávid Ferencék úgy érezték, hogy ellepi őket a sok babonaság, a sok félrevezetés és a sok rágalom. Dávid Ferencék szembenéztek a hamis prófétákkal, és megnevezték azokat. Felnyitották az em-

berek szemét, rábeszéltek lelkükre, és kivezették őket a szellemi-lelki rabszolgaságból. Miért szólaltak fel? Miért vállalták a meghurcoltatást? Mert igaz próféták voltak, mert beszélni és vallást tenni mertek. Tisztaságra, egyszerűségre, világosságra vágytak. És ezt a szellemi felemelkedést és lelki békét másoknak is felajánlották. Rávezették az embereket, a tömegeket a szellemi és lelki igényességre. Érdekes, kedves Testvéreim, e zsinat alkalmával megemlíteni azt a tényt, hogy Dávid Ferenc haragudott a zsinatokra. Dávid Ferenc úgy vélte, hogy egy-egy ilyen zsinaton az okos, de nem Isten szerinti bölcs elmék összeültek, és erőszakkal rátettek valami babonáságot a tiszta jézusi kereszténységre. Az ő felsorolása szerint először kitalálták a szentháromságot, majd megmásították az úrvacsorát, aztán szétrombolták a lelkészek családját, végül bevezették az inkvizíció és a válásüldözés gyakorlatát.

Négyszázötven évvel később – napjainkban – nehéz úgy hirdetni a tiszta hitet és úgy szembeszállni a tévelygésekkel, hogy értékrendünkől ne rekesszük ki a homályos avagy vak hitet és a félrevezetést. Hirdetni a mi igazságunkat úgy, hogy mások ne érezzék sértve magukat, végtelenül nehéz. Nekünk mégis ez a hivatásunk. Hitet kell, hogy tegyünk a saját vallásunkról úgy, hogy általa a kereső ember nálunk otthonra találjon, a más hitvallású pedig, ha nem is fogad el, de legalább megtűrjön.

Meg vagyok győződve arról, hogy az unitárius lelkészek mind ez ideig ellensúlyozták a vak hitet, és a tömegek kihasználásának igénye nélkül próbálták az egyéni felelősségre rávezetni a híveket.

Helytelen az a felvetés, hogy mindent el kell fogadni úgy, ahogy van, mert minden Isten akaratából van. Én meg vagyok győződve a reformáció radikális szellemében arról, hogy a rossz nem Istentől ered. A rossz az Istent megtagadó emberektől ered, akiknél a szeretethiány olyan torz magaviseleti formákban jelenik meg, mint az irigység, a rossz szándék, a leigázás, a kizsákmányolás vágya. Magyarázat van a rossz létezésére, de nem természetes, hogy létezik: A rossz az Istentől elfordult ember terméke.

Kedves ifjú lelkészek, hamis prófétákkal tele van a világ. Felismerni őket nagyon nehéz, mint ahogy nehéz a gyermeknek felismerni egy pedofilt. Kedvesek és előzékenyek a hamis próféták, mert meg akarnak győzni arról, hogy azt a rosszat, amit ők terjesztenek, azt valójában ti is, mi is akarjuk.

Egy kicsit világvéges hangulatú lett a beszéd, de nem kell megijedni, én nem hiszek a világ végében és az isteni leszámolás végórájában. Nem hiszek abban, hogy a jó Isten e jónak teremtett világot el akarná pusztítani, nem hiszek a kijelölt világvégekben, mely által járomba akarják hajtani a hívő és féltő lelkek fejét. Én az örökkévalóságban hiszek, abban, hogy a jó Isten jó embereket teremtett és

teremt, és az isteni renddel csak azok ellenkeznek, akik úgy érzik, hogy Isten nem szereti őket eléggé. Aztán mint egy visszautasított szerető csak azt lesik, hogy hol árthatnának Neki.

Az unitárius lelkész nagy dilemmája mindig az, hogy szóra kell-e emelkedjen, avagy jobb hallgatnia?!

A tépelődésünk oka mindig az, hogyha mégis úgy döntünk, hogy megszólalunk, hitelesen szólunk-e, és az a hit, amire hivatkozunk, meglátszik-e életvite-lünkben, tetteinkben? Én meg vagyok győződve arról, hogy igen. Isten azért hí-vott el minket, hogy az Ő országát hirdessük, az Ő prófétái legyünk. A lelkésznek, nektek is kedves ifjú lelkészek, beszélnie kell. Nem nézhetjük tétlenül, ahogy ha-mis próféták csalogatják híveinket saját vesztükbe.

Ha egy időszertű példák akarok felhozni, akkor napjaink fogyasztói társadal-mát és e fogyasztás lelkiségét, közhangulatát világítom meg. Ebben a fogyasztói-nak nevezett társadalomban minden arról akar meggyőzni minket, hogy akkor vagyunk sikeresek, ha mindent meg tudunk venni. Vegyél meg mindent: az ételt, a lakást, a ruhát, a szerelmet, a szórakozást, a hitet. Csak az ér valamit, csak an-nak van értéke, ami eladható és, ami megvehető. Amiért az ember nem ad pénzt, az értéktelen.

Én azonban azt mondom: az a sikeres, Istennek tetsző, ha nem megvenni, de megalkotni, megteremteni tudjuk mindezeket. Fordítsuk el tekintetünket, kap-csoljuk ki agyunkban, lelkünkben azt a hangot, amelyik mindig azért űz, hogy fogyasszunk és vásároljunk minél többet. Ezt az egyszeri földi időt ne azzal tölt-sük, hogy mi az, ami kellene még, hanem inkább soroljuk fel, hogy mi az, ami van, és mennyi teremtő szeretet szorult belénk. A jó fa jó gyümölcsöt terem: te-remjünk mi is rendíthetetlen hitet, ki nem alvó reménységet, segítő jó szándékot, emberi hangot.

Egy kis történelmi visszpillantással lássuk meg, hogy a nagy változások, a nagy fordulatok mindig akkor jelentkeztek az emberek közösségében, amikor a hamis próféták azt akarták elhitetni az emberekkel, hogy minden eladó és min-den megvehető. Nem azért dőlt romba a Római Birodalom, mert a gótok megtá-madták, hanem azért, mert a többség elhitte, hogy pénzzel mindent meg lehet venni: rabszolgát, embert, aranyszobrocskás hitet, az egész örökkévalóságot. És mikor már ennyire eltértek Isten útjától, új rend kellett szülessen. Nem azért lett reformáció, mert Luther Márton szerzetes létére nősülni akart, és fellázadt az ak-kori rend ellen, hanem azért, mert a vezetők el akarták hitetni a néppel, hogy még a bűnöket is ki lehet váltani néhány arannyal. És az a rend meg kellett szűn-jön. Ma a leghamisabb próféta az, aki azt akarja elhitetni lelkésszel és hívő em-berrel egyaránt, hogy csak az értékes, amit meg lehet venni.

Mindezeket azért mondtam el, mert hidegrázásom van a panaszkodó lelkészekről. A lelkész hagyja a hívekre a panaszkodást és az aggodalmaskodást. Ő maga a híveket ne untassa azzal, hogy milyen magasak az energiaárak, ne arról beszéljen, hogy itt soha nem lesz jó világ. A lelkész terjessze a hitet, szórja az evangéliumot, és töltsen meg lélekkel a lelketleneket.

A lelkész az élet szépségéről beszéljen, a tovaröppenő percek gyönyörűségéről. A lelkész küzdjön Isten országáért, a közösségért, ahol a gyengét segíti az erős, ahol egymás tisztelete és elfogadása, ugyanakkor a lelkiesség a meghatározó. A lelkész hirdesse a lelkiismereti szabadságot, mert a hit Isten ajándéka, ugyanakkor mutasson rá a báránybőrbe öltözött farkasokra, mert Babits Mihállyal szólva: bűnösök közt cinkos, aki néma. A lelkész ne érezze sértve magát, ha hitéért gúnyolják, ne legyen megsértődve, ha vallásának hittételeit megkérdőjelezzik, hanem ellenkezőleg: legyen mindig kész hitet és vallást tenni a jó Istenről és az ember eredendő jóságáról.

A lelkész azokat a kincseket mutassa fel saját életében, amelyek nem eladók. A lelkész be kell bizonyítsa, hogy ami örökkévaló, azt nem pénzben mérik, de mégis mindennél hatalmasabb.

A lelkész ne arról panaszkodjon, hogy az emberek rosszak, hanem teremje meg és mutassa meg azt a szeretetet, mely a tökéletlen élethelyzeteket és a hibás emberi döntéseket is ártalmatlanná tudja tenni. A lelkész szeresse a híveket, szeresse az embereket, és e szeretet által valósítsa meg Isten országát ott, ahol él, örvend és szolgál.

Van-e benned elegendő szeretet felszentelendő lelkész testvérem? Szereted-e eléggé az életet, szereted-e eléggé Istenedet, szereted-e eléggé népedet, anyanyelvedet? Igaz próféta csak úgy lehetsz, ha meg tudtad teremni az Isten és az ember iránti szeretetet. Szeretet nélkül hamis vagy. Az élet iránti szeretet adja meg az életkedvet. Az élet szeretete tesz alkotóvá, nemcsak fogyasztóvá, pusztítóvá.

A mi falunkban még él a halott-várás gyakorlata. Ha az elhunyt személy nem a faluban tért vissza teremtőjéhez, vagy ha elviszik a testet boncolás végett, a közösség gyászmenetben várja a testet a falutáblánál. Különleges idő. Tűző melegben és fagyos szélben állnak a zászlók, és várnak a népek. Kevés a beszéd – nem úgy, mint egy-egy temetési menetben, amikor a gyászolók nemhogy énekelnek a temetési énekeket, de egyenesen cigarettáznak, vagy poénkodnak –, mert mindenki, a lelkészben is, az a kérdés sejlík fel: vajon engem ki fog várni így a falu végén, amikor engem hoznak haza?

Lelkész testvéreim, három, legtöbb négy évtized van még, amit itt a földön eltölthettek. Vajon kik fogják várni koporsótokat a falu végén, a ravatal előtt?!

Csakis azok, akikhez igazak voltatok, akiknek megmutattátok gyümölcsseiteket, akiket a *jaj hová legyünk el* egzisztenciális zűrzavarból ki tudtatok vezetni a *hiszünk a jó Istenben és a szeretet erejében* világosságára.

Beszélni, profétálni, hitet tenni kell kedves testvéreim és híveket gyűjteni.

Egy másik szentelési beszédből idézek. 1845-ben Aranyosrákosi Székely Sándor a homoródalmási zsinaton így szólt a felszentelendő lelkészekhez: *Jaj te neked, pap, ki a világ kedvéért nem vagy egyéb, mint hallgató eb, ki nem fedded az embert a bűnért, hanem velük együtt bűnben lélegzel.*

Szólj hát, de ne hadarj, ne dadogj, ne selypíts, ne beszélj homályosan, és ne beszélj feleslegesen. Légy igaz proféta! Beszéded értékét az életed, a tetteid gyümölcse hozza meg.

Végezetül hallgassunk ismét Dávid Ferencre, aki Conclusiójában így fogalmaz: *E világnak megszokott panasza, valahányszor az Úr Isten az ő igéjének tisztítását elkezdí, hogy méltatlanul háború és viszálykeltéssel vádolják igazsága hirdetőit.*

Lehet hallgatni is, mint ahogy egy *jó családtag* védi az alkoholistát a családban, áh, semmi különleges baj, mint ahogy *a házasságát mentő fél* azt mondja, hogy egy kicsit félrejár a párom, de majd megunja azt is, mint ahogy egy beosztott elnézi a főnök tolvajlásait, a szomszéd elnézi, hogy lopnak, de nem tőlem, lehet, sőt kell, hallgatni.

De egy lelkész ne hallgasson. Beszéljen, profétáljon, imádkozzon. Nem a minden áron elért kinti felszínes békesség a lényeg, hanem lelked, lelkem békesége, melyet nem háborgat sem vétek, sem mulasztás.

Nem tudom azt mondani, hogy nyeregbe fel, és győzünk. Nem tudom azt mondani, hogy siker és elismerés és hála lesz minden szolgálatotok után. Csak azt mondom, amit a názáreti, hogy tüskebokróról nem szednek szőlőt, és bogáncskóróról nem szednek füget, és a lámpást a lámpatartóba kell tenni, nem véka alá rejteni, és boldogok a tiszta szívűek, mert ők Isten fiainak mondatnak, és legyetek tökéletesek, miként a ti Atyátok, Istenetek tökéletes, és ti vagytok a föld sója, és mindig lesz Jeruzsálem, aki megöli a profétákat, de ne hányjátok kincseitek a disznók elé, mert ahol a te kincsed, ott lesz a te szíved is.

1946-ban volt még ilyen méretű szárazság, mint napjainkban. Azonban feltelezhetően abban az esztendőben Nagy László költőnk így írt: *Az én szívem játszik, ingemen átlátszik, másik szívvel tündérkedik hajnalhasadásig.* Ifjú lelkész-társaim, adja a jó Isten, hogy életek során a ti szívetek is mindig átlátszódjon az ingeteken. Beszédeteket hallva az emberek lássák meg szíveteket, tetteitekben a hiteteket. Ámen.